

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinin Program Tasarısı Uygulamalarının İncelenmesi

Sevim Aşıroğlu¹

¹Dr. Öğrt. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, scamuzcu@gmail.com

Geliş Tarihi/Received:
08.10.2019

Kabul Tarihi/Accepted:
26.12.2019

e-Yayım/e-Printed:
31.12.2019

ÖZ

Okullarda çalışan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlardan okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarını geliştirmeleri ve diğer programlar için müşavirlik hizmeti vermeleri beklenmektedir. Bu bağlamda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlarının hizmetöncesinde program geliştirme eğitimi almaları gerekir. Bu araştırmanın amacı ise program tasarısı hazırlayan rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans öğrencilerinin program geliştirme dersine yönelik tutumlarını, program tasarısı uygulaması ile ilgili görüşlerini ortaya koymak, hazırlamış oldukları program tasarılarını incelemektir. Araştırma karma desen çerçevesinde planlanmıştır. Nicel boyut tarama, nitel boyut durum çalışması araştırması ile yürütülmüştür. Öğrencilerin program geliştirme dersine olan tutumları nicel verileri oluşturmuş ve bu veriler ölçek aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmanın nitel verilerini oluşturan program tasarısı uygulamasına yönelik görüşler içerik analizi, program tasarıları ise betimsel analizle incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre program tasarısı hazırlayan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğrencilerinin program geliştirme dersine karşı tutumlarının orta seviyede olduğu ve öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun program tasarısı uygulaması ile ilgili olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Program tasarılarının tamamı genel hedef yazma kriterlerine uygundur. Kazanım yazma, öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanması, ölçme-değerlendirme süreçlerinin planlanması, örnek etkinliklerin geliştirilmesi, program geliştirme modeli önerisi geliştirme konularında ise hatalı ve eksik öğrenmeleri olan öğrenciler mevcuttur. Araştırmacılara kazanım yazmaya, program öğelerini birbirleri ile ilişkilendirebilmeye, program geliştirme modellerini örneklendirmeye yönelik uygulamalı ders etkinliklerinin etkilerini araştırmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Program Tasarımı, Program Geliştirme, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programları

Examination of the Program Design Practices of Guidance and Psychological Counseling Students

ABSTRACT

The Guidance and Psychological Counselors who work at schools are expected to develop school Guidance and Psychological Counseling programs and to provide consultancy services for other programs. In this context, program development training of Guidance and Psychological Counselors is one of the topics which must be studied. The purpose of this study is to determine the attitudes of the Guidance and Psychological Counseling students, who prepare program drafts, to reveal their viewpoints on program draft application, and to evaluate the program proposals they prepared. The

study was planned in the mixed design framework. The Quantitative Dimension Review was carried out with a Qualitative Dimension Case Study. The attitudes of students towards program development constituted the quantitative data; and these data were obtained through the scale. The viewpoints of the students on the program draft application, which constituted the qualitative data of the study, were analyzed with Content Analysis, and the program drafts were analyzed with descriptive analysis. According to the results of the present study, it was determined that the viewpoints of the Guidance and Psychological Counseling students, who prepared program proposal, towards program development training were at a moderate; and the majority of the students had positive viewpoints on the program draft application. All of the program proposals are in line with the general target writing criteria. However, there are also students who had incorrect and incomplete learning in acquisition writing, planning of learning-teaching processes, planning of measurement-evaluation processes, developing sample activities and developing suggestion on program development model. It is recommended to researchers that they investigate the effects of applicable lesson activities targeting acquisition writing, associating of program elements with each other, and illustrating program development models.

Keywords: Program Design, Program Development, School Guidance and Psychological Counseling Programs

1. GİRİŞ

Bir eğitim kurumunun öğrenme koşulları, öğrenme yaşantıları, öğretim olanakları (zaman, mekân, araçlar ve gereçler), öğretmen ve diğer program paydaşlarını sürekli bilgilendirme ve istekli hale getirme gibi operasyonel çabaların tümü program geliştirme kapsamına girer. Tamamen uygulama ve araştırma ağırlıklı bir alan olan program geliştirme işini, masa başında kağıt üzerinde yapılan değişiklikler olarak algılamak doğru değildir (Varış, 1994). Program geliştirme için ihtiyaç durumunu belirlemeleri yapmak gerekir. İhtiyaç durumunun belirlenmesinden sonra yapılacak ilk iş, amaçları ve kapsamı belirlemektir. Amaç ve kapsam ise tüm etkinliklerin belirlenmesine kılavuzluk eder (Doğan, 1997).

Program geliştirmeyi gerçekleştirebilmek için programın en az bir kez uygulanmış olması gerekir. Uygulanmadan önce hazırlanan program bir tasarıdan ibarettir, program tasarısı olarak adlandırılır. Varış'ın (1994) ifadesi ile program tasarısı bir kitap rehber veya kılavuzdur. Demirel (2015), program tasarısı hazırlarken; hedef, içerik, eğitim ve sınav durumları öğelerinin nasıl hazırlanacağını ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Buna göre hedefler hazırlanırken öğrenci davranışına dönük olmalıdır, süreci değil ürünü yansıtmalıdır, hangi alanı yansıttığı belirtilmelidir. İçeriğin geçerli ve güvenilir olmasına dikkat edilmelidir. Geçerlilik, bilginin zamana göre dayanıklılığı; güvenilirlik ise sağlamlığı ile ilgilidir. İçerik öğrenci seviyesine uygun ve kullanılabilir olmalıdır. İçerik düzenlemesinde ise somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, bütünden parçaya ya da parçadan bütüne, günümüzden geçmişe, yakın çevreden uzağa doğru bir sıralamada olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenci açısından öğrenme yaşantıları olarak adlandırılan, eğitim durumları, öğrencide program sonunda görmek istediğimiz özellikleri gerçekleştirmeye yönelik etkinliklerdir. Sınav durumları ise bu özelliklerin program sonunda kazandırılıp, kazandırılmadığını tespit etmeye yönelik etkinliklerdir.

Bir okulun eğitim programını oluşturan öğeler RPD (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) programı, okul öğretim programı ve ders dışı etkinlikler programı şeklindedir. RPD programı eğitim programının tamamlayıcı öğelerinden birisidir. Okullardaki RPD alanı çalışanları ise okul danışmanı olarak isimlendirilebilir. Her ne kadar farklı fikirler halen tartışılıyor olsa da okul psikolojik danışmanlarının hem ruh sağlığı danışmanı hem de eğitimci olarak kabul edilmesi daha uygundur. Amerikan Okul Danışmanları Birliği’de okul danışmanlarını eğitimci olarak kabul etme konusunda paralel görüşlere sahiptir.

Türkiye’de ilk RPD lisans programı, 1965 yılında Ankara Üniversitesi’nde “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik” adlı bölümle başlamıştır. Daha sonraları eğitim fakültesi bünyesinde yaygınlaşan RPD lisans programlarında program geliştirme dersi ile ilişkili olan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri yer almaya başlamıştır (Halmatov, 2014). Ayrıca “RPD’de program geliştirme” dersi zorunlu alan eğitimi dersi olarak okutulmaktadır. Bu ders kapsamında eğitimde program geliştirme yer almaktadır (YÖK, 2018). Eğitimci olan okul danışmanlarının, program geliştirme alanında bilgi ve becerilere sahip olması beklenmektedir. Okul danışmanları eğitim programcılarına danışıcılık (müşavirlik, konsültasyon) hizmeti sunmaktan ve okul RPD programlarını geliştirmekten sorumludurlar (Erkan, 2017). Bu durumda Okul RPD programlarının geliştirilmesinde görev alacak olan aday RPD’lerin program geliştirme konusunda eğitilmesi, ele alınması gereken çalışma alanlarındandır. Ancak ilgili literatür incelendiğinde RPD alanında program geliştirme araştırmalarına az sayıda yer verildiği görülmektedir.

Program tasarısı çalışmaları ile ilgili yapılan araştırmaların en önemli katkısı öğretim ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde geliştirmesidir (Akker, J.V. D., 2007). Çeşitli alanlarda program tasarılarının hazırlanmasına yönelik araştırmalar incelendiğinde bunların ağırlıklı olarak öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi (Kontaş, Yağcı 2016; Doğan, Çakıroğlu, Çavuş, Bilican ve Arslan, 2011; Önen, Mertoğlu, Saka ve Gürdal, 2010) ve fen bilimleri eğitimi (Yıldırım, 2000; Yıldırım, Kurtuldu ve Aydın, 2003) alanlarında olduğu görülmektedir. Bunlardan İsen ve Kavcar (2006) Fizik dersi için geliştirilen bir program tasarısında sırayla; ihtiyaç analizi yapmış, Bloom taksonomisine göre hedef davranış belirlemiş, konu başlıkları belirlenmiş, belirtke tablosu hazırlamış, içerik analizi yapmış, aşamalılık çizelgesi hazırlamış, eğitim durumları günlük planlar hazırlanmış, başarı ölçeği hazırlamışlardır.

Bu araştırmada RPD’de Program Geliştirme dersini alan öğrencilerin program tasarısı uygulamaları değerlendirilmiştir. Araştırma soruları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Program tasarısı hazırlayan RPD öğrencilerinin,

1. Program geliştirme ve öğretim (EPÖ) dersine yönelik tutumları nedir?
2. EPÖ dersine yönelik tutumları mezun olduktan sonra çalışmayı planladıkları kurum türüne, cinsiyete ve sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Program tasarıları nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Model

Bu araştırmada nicel ve nitel desenleri kapsayan karma araştırma türü kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutu karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Karasar'a (2016) göre karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde en az iki değişken vardır. Sınanmak istenen bağımsız değişkene göre gruplar oluşturulurken, bağımlı değişkene göre farklılaşma olup olmadığına bakılır. Bu araştırmada ise bağımsız değişkenler öğrencilerin çalışmayı planladıkları kurum türü, cinsiyet ve sınıf seviyesidir. Bağımlı değişken olan RPD'de program geliştirme dersine olan tutumların, gruplara göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutu "durum çalışması araştırması" modeli ile ele alınmıştır. Durum çalışmasında "gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (durum) veya belli bir zaman içerisinde sınırlandırılmış çoklu sınırlandırılmış sistemler" ele alınır. Bu sistemler hakkında "çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla (gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller ve dokümanlar) detaylı ve derinlemesine bilgi" toplanır (Creswell, 2013, s.97). Toplanan tüm bilgilerden durum betimlemelerinin yapıldığı veya durum temalarının ortaya konulduğu araştırma modeli, durum çalışması araştırması olarak adlandırılmaktadır. Araştırmada ele alınan durum ise "Bir Vakıf Üniversitesinde Program Geliştirme Dersi Kapsamında Program Tasarısı Hazırlayan RPD lisans öğrencileri" dir.

2.2. Çalışma Grubu

Nicel Boyut: 2017-2018 eğitim-öğretim yılında rehberlikte program geliştirme dersi alan 81 öğrenci vardır. Bu öğrencilerin tamamı nicel örnekleme seçilmiştir.

Nitel boyut: 81 program tasarısı arasından, 12 öğrenciye ait program tasarısı dokümanı maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu program tasarıları EPÖ dersine yönelik düşük (4 tane), orta (4 tane) ve yüksek (4 tane) düzeyde tutuma sahip olanlar şeklinde sınıflandırılmıştır. Programlar P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P8,P9,P10,P11,P12 şeklinde adlandırılmıştır.

2.3. Veriler ve toplanması

Öğrenciler program geliştirme dersinde, RPD alanından seçtikleri bir konunun öğretimine yönelik program tasarlamışlardır. Dönem sonunda öğrencilerin program geliştirme dersine yönelik tutumları ölçülmüş, program tasarıları incelenmiş, açık uçlu türde bir soru aracılığıyla program tasarısı hazırlama ile ilgili yaşadıkları tecrübeye dair görüşleri alınmıştır.

Öğrencilere dağıtılan program geliştirme ve öğretim dersine yönelik bir tutum ölçeği Aytunga (2012) tarafından geliştirilmiştir ve 5'li olarak derecelendirilmiştir. Olumlu tutum cümlelerinin en yüksek dereceye sahip olanı beş, en yükseği bir; olumsuz tutum cümlelerinin ise en yüksek dereceye sahip olanı bir, en düşük olanı beş olarak puanlandırılmıştır. Derecelendirme yüksekten düşüğe doğru tamamen katılıyorum, genellikle katılıyorum, biraz katılıyorum, genellikle katılmıyorum, tamamen katılmıyorum şeklinde adlandırılmıştır.

Ölçekten alınan puanlar 30-150 arasında değişmektedir. 30-70 arasında olanlar düşük, 71-110 arasında olanlar orta, 111-150 arasındakiler ise yüksek düzeyde tutum olarak kabul edilmiştir. Oğuz (2012) tarafından ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .96 olarak; alt faktörleri (yadsıma, sevme, önem verme) ise sırayla; .94, .92, .90 hesaplanmıştır. Dolayısıyla güvenilir bir ölçektir. Ölçekte toplam 30 madde bulunmaktadır.

Öğrencilerden 14 haftalık eğitim-öğretim döneminin ilk yarısında (7. ders haftası) program tasarısı hazırlamaları istenmiştir. Program tasarıları için genel amaçlar, kazanımlar, süre, hedef kitlenin özelliklerini, öğrenme-öğretme süreçleri, örnek etkinlikler, değerlendirme süreçleri planlamışlardır. Ayrıca, hangi program geliştirme modellerini ve program değerlendirme modellerini kendi hazırladıkları program tasarıları için önerdiklerini gerekçeleri ile açıklamaları istenmiştir. Bunun için öğrencilere farklı bilimsel literatürden yararlanmaya yönlendirilmiştir. Sonuç olarak 12 adet program tasarısına ait 51 sayfadan oluşan doküman elde edilmiştir.

2.4. Verilerin analizi

2.4.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verilerini oluşturan tutum ölçeğinden alınan puanların normallik analizi yapılmıştır. Normallik analizi sonuçları tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1.

Tutum ölçeğinden alınan ortalama puanların normallik analizi

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
Orttop	,055	81	,200*	,990	81	,807

Tablo 1'e göre veriler normal dağılım gösterdiğinden ($p>.05$); kurum türü için ANOVA, cinsiyet ve sınıf düzeyine göre farklılaşmaların hesaplanmasında bağımsız testi analizleri kullanılmıştır.

2.4.2. Nitel Verilerin Analizi

Öğrencilerin program tasarıları betimsel analiz ile incelenmiştir. Betimsel analiz, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği hale getirilmesi sürecidir. Elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Program tasarısına ait veriler; genel amaçlar, kazanımlar, süre, hedef kitlenin özelliklerini, öğrenme-öğretme süreçleri, örnek etkinlikler, değerlendirme süreçleri, program geliştirme modelleri ve program değerlendirme modelleri temaları altından incelenmiştir.

Öğrencilerin program tasarılarına ait nitel verilerin geçerliğini sağlamak için zengin yoğun betimleme stratejisi kullanılmıştır. Zengin yoğun betimleme bir durumu tanımlarken

veya temalar yazılırken detayların verilmesidir (Creswell, 2013). Bu araştırmada toplanan veriler ayrıntılı açıklanarak ise zengin yoğun betimleme stratejilerine yer verildi.

Nitel verilerin güvenilirliğini arttırmak için öğrencilerin hazırlamış oldukları program tasarımlarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Nicel Bulgular: RPD Öğrencilerinin Eğitimde Program Geliştirme Dersine Yönelik Tutumları

“Öğrencilerin tutumları mezun olduktan sonra çalışmayı planladıkları kurum türüne, cinsiyete ve sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindeki araştırma sorusuna ait bulgular aşağıdaki 2,3 ve 4 nolu tablolarda verilmiştir.

Tablo 2.

Program Geliştirme ve Öğretim Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Kurum Türüne Göre ANOVA Sonuçları

Kurum Türü	N	X	Ss	Var. Kay.	KT	sd	KO	F	P
Özel Okul	8	96,62	23,07	Grup arası	467,41	2	233,70	.416	.661
Devlet Okulu	41	103,73	24,05	Grup içi	43842,14	78	562,07		
Diğer kurumlar	32	105,15	23,39	Toplam	44309,55	80			
Toplam	81	103,59	23,53						

Tablo 2'ye göre, RPD öğrencilerinin program geliştirme ve öğretim dersine karşı tutumları “orta” seviyededir ($X = 103,59$). Kurum türüne EPG dersine ilişkin tutum puanları arasında ise anlamlı bir farkın ($F = .416$; $p = .661$, $p > .05$) olmadığı görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışmada program geliştirme konusuna karşı da olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 3'de RPD öğrencilerinin Program Geliştirme ve Öğretim Dersi Tutum Ölçeği puanlarının cinsiyete ve sınıf seviyesine göre ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.

Program Geliştirme ve Öğretim Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete ve Sınıf Seviyesine Göre ANOVA Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	sd	t	p
Kadın	63	102,74	25,08	79	-.60	.54
Erkek	18	106,55	17,32			
sınıfseviyesi	15	93,53	25,08	77	-1,78	.07
İkincisınıf	64	105,50	17,32			
üçüncüsınıf	15	93,53	25,08	77	-1,78	.07

Tablo 3'e göre; cinsiyete ve sınıf seviyesine göre EPG dersine ilişkin tutum puanları arasında ise anlamlı bir farkın (sırayla $p=.54$ ve $p=.07$, $p>.05$) olmadığı görülmüştür. Buna göre öğrencilerin rehberlikte program geliştirmeye karşı tutumlarının da cinsiyete ve sınıf seviyesine göre değişmediği söylenebilir.

3.2. Nitel Bulgular: RPD Öğrencilerinin Program Tasarıları ile İlgili Bulgular

RPD öğrencilerinin program tasarıları ile ilgili bulgular; programda genel amaç, kazanım, içerik, öğrenme-öğretme yaşantıları, örnek etkinlikler, ölçme-değerlendirme süreçleri ve planlanan program geliştirme modeli temaları altında sunulmuştur.

Programda Genel Amaç

Öğrencilerin program tasarılarındaki genel amaçlara dair alıntılarının bir kısmı aşağıda verilmiştir.

[P1] "kendini ifade eden ve kendini güvenle koruyan gençler yetiştirmek."

[P2] "disleksi sorunu olan öğrencileri tespit etmek ve bu sorun hakkında öğretmenlerin bilgi sahibi olmalarını sağlamak."

[P3] "Teknoloji bağımlılığından kurtulmanın yollarını öğretmek."

[P4] "Katılan velilerin ergenliğe giren evlatlarını daha iyi anlamalarını, farkındalık geliştirmelerini, yaşanabilecek olası ebeveyn-ergen çatışmalarını önlemelerini ve ergene bu süreçte destek olmalarını sağlamak."

P5 "medya kullanımı çocuklar için daha etkili hale getirmektir, medya ve bilgisayarın çocuk üzerindeki kötü etkilerinden korumak daha yararlı hale getirmek."

P6 “Konumumuz ne olursa olsun, çocuklarında tıpkı yetişkinler gibi saygı görmeyi hak ettiklerini bilmemiz ve bunu öğrenmek isteyen herkese öğretmek.”

P7 “Boşanma durumunda, çocukların çok etkilenmemelerini sağlamak yani annelerine ve babalarına karşı aynı yakınlıkta olmalarını sağlamak.”

P8 “Bir gelişimsel rehberlik programı olarak bu program, öğrencinin eğitsel hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak amaçlar.”

P9 “Kendini tanıyan, gizil güçlerini fark eden, toplumda mesleklerin önemini bilen ve kariyerini planlayan, ders çalışmasını ve günlük işlerini engelleyecek düzeyde kaygı yaşayan ortaöğretim öğrencilerinin kaygı seviyelerini en aza indiren bireyler yetiştirmektir.”

P10 “Hak ve ödevlerinin farkında olan aile bireyleri oluşmasını desteklemeyi ve nihayetinde daha az ihtilaf ve daha çok uzlaşma sağlanmasına katkıda bulunmayı amaçlanmaktadır.”

P12 “Aile eğitimi kurs programı (7-11 yaş otizmlili çocuğu olan aileler) programının vizyonu ailelerin çocukları üzerinde farkındalık geliştirmeleri. İçerisinde bulunduğu topluma, kişisel değerlere uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmelerini sağlamaktır.”

Genel hedefler bir eğitim kademesi veya kurs kapsamındaki hedeflerdir (Sönmez, 2010). Öğrencilerin RPD alanından seçtikleri eğitim konuları ile ilgili yazmış oldukları genel amaçlar bu özelliği taşımaktadır.

Kazanım

Öğrencilerin program tasarımlarında yazmış oldukları kazanımlara ait alıntılar aşağıda verilmiştir.

P1 “Çocuklarımızın vücudundaki özel bölgeleri tanıyabilmesi.”

P2. “Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilere nasıl davranılacağı ile ilgili aktif sorumluluk alır.”

P3“Teknoloji bağımlılığının belirtilerini kavrar.”

P4“Ergenleşen çocuğunun özerkleşeceğinin farkındadır.”

P5“Çocuklarını bilgisayar ve medyadan korumanın ne olduğunun farkına varır.”

P6“Öfkesini uygun yollarla ifade eder.”

P7 “Çocukların bedenlerinin kendilerine ait, özel ve değerli olduğunu kabul eder.”

P8 “Anne babaların çocuklarıyla ilgili konularda daha çok bilinçlenmesi.”

P9 “Öğrencilere ders çalışmak için zamanı nasıl verimli kullanacaklarının kazandırılması.”

P10“Stresle başa çıkmada uygun yöntemler kullanır.”

P11 “Eşlerin evlilik ilişkisinden farklı beklentileri de olabileceğini kabul eder.”

P12 “Çocuklarına yaşam becerisi kazandırmayı amaçlar, çocuklarının okul içerisinde uyum sağlaması, hayata bakış açısındaki farklılıkları sağlamaya çalışır.”

P9 ve P12 hariç diğer programlarının kazanımları öğrenci performansını ifade ettiği görülmektedir. P8, P9 ve P12 kodlu programların kazanımlarının hangi düzeyde olduğu belli değildir. P1, P3 ve P10 kodlu programlar bilişsel, P2, P4, P5, P7, P10 ve P11 kodlu programlar duyuşsal kazanımlardır. P12 kodlu hariç diğer programların kazanımları yeterince kapsamlı ve sınırlıdır.

İçerik

Öğrenciler içerik tasarlaması yaparken kamuoyundaki popüler konuları seçtikleri ama bilimsel kaynaklardan yararlanmadıkları görülmektedir. Bir öğrenci iki, bir başka öğrenci üç, geriye kalan dokuz öğrenci ise bir tane kaynaktan yararlanarak içerik geliştirmişlerdir. 8 öğrenci içeriğin açıklamalarına yer vermemiş, sadece başlıklar halinde hazırlamışlardır. İçeriği hedef kitlenin hazırbulunuşluğuna göre düzenlemeye dikkat ettikleri görülmüştür. Program tasarımlarındaki içeriğe ait alıntılar aşağıda yer almaktadır.

P1 “İyi dokunuş kötü dokunuş: 5-7 yaş grubu anasınıfı-ilkokul”

P2 “Disleksi Hastalığı Olan Öğrencileri Tanıma: tüm branş öğretmenleri”

P3 “teknolojiye bağımlı yaşama! programı”: Lise 11. ve 12. sınıf öğrencilerine yönelik olacaktır. Teknolojiyi çok fazla kullanan ve teknolojiyle çok içli dışlı olan öğrenciler.”

P4 “Ergenliğe dönüşen çocuğum: Bu program 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin velilerine uygulanması için tasarlanmıştır.”

P5 “bilgisayar ve medyanın çocuk gelişimine etkisi: Programın uygulanacağı grup veliler. (6-13 yaş aralığında olan öğrencilerin velileri)”

P6 “çocukların bedensel söz hakkı!: 6., 7., 8., sınıflardan seçilmiş 21 öğrenci vardır”

P7 “Ön ergenlikte öfke kontrolü: Ebeveynler, eğitimciler, çocuğu olan ve çocuklarla iletişim halinde olan tüm bireyler hedef kitemizdir.”

P8 “Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkisi Ve Boşanma Sonrası Ebeveyn Olmak: Programın Uygulanacağı Grup Veliler. (6-13 yaş çocukların velileri”

P9 “Ortaöğretim öğrencilerine verimli ders çalışma alışkanlıklarının kazandırılmasına yönelik eğitim: Programın uygulanacağı grup orta öğretim öğrencilerinden oluşmaktadır.”

P10 “Ortaöğretim Öğrencilerine Sınav Kaygısı Eğitimi: Lise son sınıfa giden ve üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler grubu.”

P11 “Evlilik Öncesi Eğitim Programı: Evlilik çağına gelmiş ve aile kurmak amacıyla bir araya gelen çiftler. Evlenme hazırlığı yapan tüm bireylerdir.”

P12 “Aile eğitimi kurs programı (7-11 yaş otizmli çocuğu olan aileler): 7-11 yaş otizmli çocukların ana babaları.”

Öğrenme-öğretme yaşantıları

RPD öğrencilerinin hazırlamış oldukları program tasarılarındaki öğrenme- öğretme süreçlerinin, öğrenci özelliklerini dikkate alarak planlandığı görülmektedir. Sunuş yoluyla öğretim stratejisi, seminer, anlatım, soru cevap, tartışma, beyin fırtınası, rol oynama, örnek olay inceleme tekniklerini kullandıkları görülmüştür.

P1 “Probleme dayalı öğrenme de; gerçek yaşam sorunlarını ele alırım, öğrenme sürecini öğrencilerin özelliklerine göre planlarım (5-7 yaş arası öğrencileri dikkate alacak bir planlama yaptım)”

P2 Anlatım , Soru cevap, Örnek olay, Beyin fırtınası kullanılmaktadır.

P3 sunuş yoluyla öğrenme, sözlü anlatım ve tartışma, soru- cevap tekniği, gösterip yaptırma ve beyinfırtınası kullanılacaktır

P4 “Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi” kullanılacaktır. Anlatım ve soru-cevap

P5 Sunum/ Seminer yoluyla öğretim uygundur

P6 Öfkelenildiğinde nefes ve gevşeme egzersizlerini kullanır kazanımlarının verilmesinde “Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi” kullanılacaktır. Rol oynama ve Anlatım teknikleri kullanılacaktır.

P7 Program içi etkileşim durumuna göre ise soru cevaplar, yaşantı örneklerinin verildiği bir durum yaşayabiliriz

P8 Örneklendirilememiş: Eğitim durumları düzenleme zaman, ortam, strateji, araç-gereç ve öğretim materyalleri gibi değişkenlerin dikkate alınması gerekebilir.

P9 İlk olarak, öğrencilere ve ders öğretmenine ihtiyaç analizi uygulaması yapılarak programın amaçları belirlenmiş, sonra planlanan etkinlikler gerçekleştirilmiş ve etkinliklerin bitiminde öğrencilerden ve ders öğretmeninden programa ilişkin sözlü ve yazılı değerlendirme alınarak program sonlandırılmıştır

P10 Programın verilmesinde ‘Sunuş yoluyla Öğrenme Stratejisi’ kullanılacaktır. Anlatım ve soru-cevap teknikleri kullanılacaktır.

P11 “Üyelerin eğitim durumu lisans ve ön lisans olarak değişiklik göstermektedir bu sebeple Öğretmen yaklaşımı, seminer tarzında verilecek bir programdır”

P12 “Verilen seminer ve etkinliklere gerek aile gerekse çocuğun olması gerektiğinde eksiksiz bir şekilde katılım sağlanması gerekmedir”

Örnek etkinlikler

P1, P2, P6, P8, ve P9 nolu program tasarımlarda örnek etkinlikler planlanırken kazanım ve içerik öğelerinin dikkate alındığı görülmektedir. P3, P4, P5, P7, P10, P11 ve P12 kodlu program tasarımlarında ise hangi konu ve kazanımlarla ilişkilendirildiği belirtilmemiştir. P1, P2, P3, P4, P6, P7, P8, P10 ve P11 öğrenen merkezli etkinliklerken; P5, P9 ve P12 kodlu tasarımlar öğretmen merkezlidir. Öğrencilerin kazanımlara göre hazırlanmış oldukları örnek etkinliğe dair program tasarımında kesitler aşağıda verilmiştir.

P1.

Kazanım: “Güvenebileceği insanların kimler olduğunu farkedebilir.”

Etkinlik: onu güven verecek olan insanların listesini çıkarırlar, bulmaca etkinliği yaparlar.

P2.

Kazanım: Disleksi tanısının nasıl koyulacağını kavrar.

Etkinlik: Öğretmenim beni farket adlı bir hikaye okunarak, sorular yöneltilir Sizce öğretmenin, çocuğa tembel damgası yapıştırıp, müdahale etmek için çaba göstermemesinin sebebi nedir? gibi.

P3.

Etkinlik: Sosyal medyada bu bilgileri paylaştığımızda ne kazanır veya ne kaybederiz? Aşağıdaki maddelerin her biri üzerinde düşünüp fikirlerinizi kısaca not ediniz.

P4.

Etkinlik: Sunum hazırlanırken velilerin hazırbulunuşlukları dikkate alınmalıdır bunun için velilere seminerden önce velilere medya ve bilgisayar hakkında birer cümle halinde bildikleri sorulur.

P5.

Etkinlik: Veli öğrenmeye hazır hale geldikten sonra seminer konuları anlatılmaya başlanır.

P6.

Kazanım: Medya ve bilgisayarın yararlarının farkına varır. Etkinlik: Konferans salonunda kendi biletimi alıyorum adlı uygulamayı gerçekleştirirler

P7.

Etkinlik: Tahtaya “Hoşa Giden Duygular” ve “Hoşa Gitmeyen Duygular” başlıklarını ifade etmek amacı ile bir gülen yüz bir de somurtan yüz çizilir. Bazı durumlarda hoşa giden duygular yaşadığımız (örneğin mutluluk, sevinç, gurur duyma gibi) bazı durumlarda ise hoşa gitmeyen duygular yaşadığımız (örneğin korku, üzüntü, kıskançlık gibi) anlatılır. Çocuklar duygu örneklerini bulmaya teşvik edilir.

P8.

Kazanım: Çocukların bedenlerinin kendilerine ait, özel ve değerli olduğunu kabul eder.

Etkinlik: Yukarıdaki kazanıma göre, önce çocuklarının bedenlerinin, dünyaya geldikleri ilk günden itibaren kendilerine ait özel ve değerli olduğunu belli bir yaşa gelene kadar bakımlarının ve ihtiyaçlarının yetişkinler tarafından karşılanmasının bu gerçeği değiştiremeyeceğinden ek olarak ise çocukların bedensel söz haklarını yok sayan davranışları durdurmak gerektiğinden bahsedip bunlara örnekler veririm. Onay almadan öpmek gibi. Beni öpersen sana şeker alırım gibi ısrarcı davranışlarda bulunmak. Öz bakım sorumluluğunu üstlenebilecek yaşa geldiği halde tuvalet sonrası temizliği yapmak, banyo yaptırmak gibi konularda ısrarcı olmak. Yapılan yanlışlardan bahsedip birinci kazanımı tamamlarım.

P9.

Kazanım: Çocuklar nasıl daha az etkilenir Etkinlik: Güçlü aile bağları ile ilgili seminer verilir.

P10.

Etkinlik: Öğrenciler iki gruba ayrılır. İlk grup zamanı daha verimli kullanarak nasıl ders çalışabilecekleri hakkında fikir yürütür. İkinci grup ise ders çalışmak için şu ana kadar zamanı nasıl kullandıklarını düşünür. Etkinliğin sonunda öğrencilere onlara göre niçin etkinliğin yapıldığı sorulur. (Zamanı verimli kullanmayı öğrenmeleri ve önceden zamanı nasıl değerlendirdiklerini anlamak için).

P11.

Etkinlik: Isınma oyunları, nefes egzersizi yapıldıktan sonra 10 yıl sonra ne olacağı üzerinde çalışmaları yapılır. Duygu tombalası oyunu oynanır.

P12.

Etkinlik: aileler için hazırlanan programlarda “çocuk sağlığı, çocuğun gelişimde ailenin rolü , okul ve çocuk, çocuk hakları , çocukla iletişim” gibi konularda seminerler verilecektir.

Ölçme ve Değerlendirme Süreci

Program tasarılarındaki ölçme ve değerlendirme süreçlerinde sınav türü olarak açık uçlu soru, anket, doğru-yanlış soru tipi, ölçek kullandıkları görülmektedir. P4, P5, P6, P10 ve P11 hariç diğer program tasarıları sonuç odaklı değerlendirmelerdir. P5 ve P6 kodlu program tasarılarından alıntılar aşağıda verilmiştir.

P4.Genel olarak değerlendirme, eğitimin başında yapılan girdilerin değerlendirilmesi, eğitim süreci sırasında yapılan sürecin değerlendirilmesi ve eğitim sonunda yapılan çıktıların değerlendirilmesi olarak sınıflandırılmıştır

P5. Öğrencilere programı uygulamadan önce bir ön görüşme yapılmıştır. ‘Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği’ ön görüşmede uygulanmıştır. Program sonunda ‘Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği’ tekrar uygulanarak değerlendirme yapılacaktır.

P6. Programın değerlendirme süreci, programın başında velilere neleri bilip bilmediklerini öğrenebileceğimiz çeşitli sorular içeren bir anket dağıtılıp cevaplarının geri toplandığı ve gün sonunda tekrar aynı anketi verdiğimizde işaretledikleri şıklarda bir değişim var mı yok mu şeklinde bir ön değerlendirme ve son değerlendirme anketlerini içeren değerlendirmenin yapıldığı bir bölüm olabilir ek olaraksa program bitişinde hoşlarına giden ve gitmeyen kısımların tartışıldığı nasıl daha iyileştirebiliriz programı diye konuşulan, ne eklense daha verimli olunur bunların tartışıldığı bölümü içeren bir değerlendirme süreci olabilir.

P10 ve P11 kodlu program tasarılarında görüşme ve gözlem formlarının kullanılacağını belirtmiş olup örneklendirilmemiştir. İlgili alıntılar aşağıda yer almaktadır.

P10. beceri, tutum ve davranış değişikliklerini tespit etmek amacıyla gözlem ve görüşme formları kullanılır demiş ama örneklendirmemiş.

P11. Ölçme ve değerlendirme ile katılımcıların eğitim süreci içerisinde kazandıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışlarındaki değişimleri belirleyebiliriz. Her temanın sonunda katılımcıları değerlendirmek amacıyla doğru-yanlış, soru-cevap, boşluk doldurma veya neler öğrendik ,neler yapacağız gibi soru çeşitlerini içeren çeşitli yöntemler kullanılarak katılımcılardan öğrenilenleri sözel olarak ifade etmelerini sağlayan değerlendirme etkinlikleri kullanılır. Ayrıca beceri, tutum ve davranış değişikliklerini tespit etmek amacıyla gözlem ve görüşme formları kullanılır...

...üç ayrı kısa film izletilip, katılımcılara “ siz olsanız bu olay akışında nasıl davranırdınız? ” şeklinde bir drama sahnesi oluşturulur ve katılımcılar seminer sonunda aldıkları eğitimle role girip sahnede tepkilerini sunarlar...

Program tasarılarının ölçme değerlendirme süreçlerinin içerikle ilişkilendirildiği ama hedeflerin ilişkilendirilmediği görülmektedir. Alıntılardan örnekler aşağıdaki gibidir.

P1. “Açık uçlu soru, anket ve çoktan seçmeli kullanılır....

...Sizi rahatsız eden davranışla karşılaştığınız zaman ne yapmalısınız aşağıdaki uygun cümleleri seçiniz.

- Bağırırım-çığlık atarım

- Susarım
- Koşarak oradan uzaklaşırım
- “hayır” diyebilirim
- Güvendiğim bir büyüğümden yardım isterim...”

P2. DY testi (kısa cevaplı) Bu 20 soru konu anlatılmadan önce sorulacak ve 100 üzerinden bir puan ile değerlendirilecek. Daha sonra aynı test verilen eğitim programının sonunda tekrar uygulanacak (ön-son test)

P3. Açık uçlu sınav yapılır.

P7. Velilere eğitim sonunda öğrendikleri ile ilgili neler düşündüklerini sorarım.

P8. Değerlendirme yanlış anlaşılmiş, bitmiş bir program gibi düşünülmüş. Etkinliklere tüm öğrenciler aktif olarak katılmış ve ilgi göstermişlerdir. Öğrenciler genel olarak bütün etkinliklerden hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Bu programdaki etkinlikler öğrenciler tarafından dikkat çekici bulunmuştur.

P9. Katılımcıların kendi adına sunulan kazanımları elde edip etmediklerini ölçmek için program sonunda tüm konuları kapsayan “ evet, hayır, belki ” şeklinde üç seçenekli, 60 soruluk, bir anket uygulanacak

Planlanan Program Geliştirme Modeli

Program tasarılarında; Taba-Tyler, Taba ve Demirel’in program geliştirme modellerinden birinin planlandığı görülmektedir. P1, P4, P5 ve P6 kodlu program tasarılarında örneklendirme yapılmış ama diğerlerinde örneklendirilememiş sadece modelin tanımı yapılmıştır. Aşağıda program tasarılarından alıntılar yer almaktadır.

P1.

- İhtiyaç belirleme(günümüzde artış gösteren tacizlere karşı çocukları bilinçlendirmek)
- Genel amaç (çocuğun iyi-dokunuş kötü dokunuş ayrımı yapabilmesini sağlama)
- İçeriği belirleme (iyi dokunuş ve kötü dokunuşla ilgili kazanımlar belirlemek ve kazanımlar doğrultusunda içerik oluşturmak)
- Öğrenme yaşantıları belirleme (çoklu zeka kuramlarını benimseme)
- Öğrenme yaşantılarına düzeltme (sunacağım eğitime göre ayarlandı)
- Değerlendirme yap (anket uygulaması ve sınıfta sorular sorarak sunduğum eğitimin değerlendirilmesi yapıldı)

P4. Taba-Tyler modeli esas alınmıştır. Çünkü;

- İhtiyaçları belirledim. (6. ve 7. sınıf öğrencileri ergenliğe yeni yeni girdiği için ailesel sorunlar yaşamaktaydı ve aileleriyle görüşmek gerekiyordu.)
- Genel amaçları belirledim.

- Amaçları saptadım.
- İçeriğimi seçtim.
- İçeriği düzenledim.
- Öğrenme yaşantılarını belirledim.
- Öğrenme yaşantılarını düzenledim.
- Değerlendirme yaptım (Eğer bu program işlemezse tekrar başa döneceğim.)

P5. Tyler, program geliştirme sürecinde öğrencinin rolüne de işaret ederek, sürecin her aşamasına mümkün olduğunca öğrencilerin de dahil edilmesi gerektiğini savunmuştur. Ben de yaptığım bu seminerde velilere odaklı olarak onlar üzerinden öğrencileri medya ve bilgisayar açısından bilgilendirmek için bir seminer oluşturdum... Daha sonra velilere bu seminer ve etkinlikler uygun mu değil mi üzerinde bir araştırma yaptık. Uygunluğunu belirledikten sonra seminer verildi ve etkinlikler düzenlendi.

P6. Taba ve Tyler modeline benzer öncelikle ihtiyaç belirlenmelidir ona göre süreç takip edilmelidir. MEB modeli akış şeması anlayışına sahiptir. Öğretmen kılavuz kitabı hazırlanması ve materyal geliştirilmesi modelin has yeniliklerindedir. "Paydaşlarla paylaşım sağlanması" basamağında kasıt eğitimle ilgili herkeştir. (Öğretmen, Veli) Türkiye'nin kullandığı eğitim modeli olduğu için önce onay verilir ardından değerlendirme yapılır bu modelde. Bizimde bu programı uygularken önce yapmak istediğimiz sunuş olacaktır ardından velilerden ve diğer bireylerden gelecek dönütler önemli olacaktır.

P7. Tyler modeli program geliştirme sürecinde hedeflerin belirlenmesinde yapılması gerekenleri açıkça göstermektedir. Taba modelinde ise program geliştirme süreci çok iyi özetlenmektedir. Öğrenme yaşantılarının gerçekleşmesine hizmet edecek, içerik araç, gereç, materyal ve yöntemlerin belirlenmesi gereklidir.

P8. Demirel'in program geliştirme modeline göre çalışmamın planını hazırlarım, bu plan şu şekilde aşamalandırılır;

- İhtiyaçların saptanması
- Hedeflerin belirlenmesi
- İçerik seçimi
- Programın denenmesi
- Sonucun değerlendirilmesi
- Programın uygulanması
- Sonuç yeterli mi diye sonucun sorgulanması
- Tamamlayıcı öğretim programları ve materyalleri.

P9. Kullanacağım değerlendirme modeli; Tyler'ın Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli'dir. Çünkü, Bu modelin merkezinde eğitim hedefleri vardır, önce hangi hedeflere ulaşılabildiğine bakılır. Sonra ulaşılamayan hedeflere niçin ulaşılamadığını belirlemek için,

hedef ve öğretme yaşantıları incelenir. Hedeflerin değerlendirilmesinde, ulaşılamayan hedefler nelerdir? Bu hedefler programın hizmet ettiği gruba uygun mu? gibi sorulara yanıt aranır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılamayan hedefler değiştirilir ya da programdan çıkartılır. Hedeflerde bir hata yoksa hedefin kazandırıldığı öğrenme yaşantısına bakılır. Yaşantıda bir sorun varsa yaşantı değiştirilir.

P12. Taba Modeli kullanılmıştır. Öncelikle bu modelde ihtiyaçların tespiti ile işe başlanır, sonra amaçların belirlenmesi ve kişilere kazandırılması gereken davranışlar düşünceler belirlenip ona göre hareket edilir. Üçüncü Safhada; belirlenen amaçlar, içeriğin seçilmesinde yol göstericidir. İçerik ailelere yönelik olmalı ve aileler etkileşim içerisinde bulunmalıdır. Tyler modeli de kullanılmaktadır. Gerçekleştirilmek istenen amaçların saptanılması büyük önem taşır. Hangi eğitim tecrübeleri bireye kazandırılmalı ise ona göre seminerler sunular yapılacaktır. Ulaşılmak istenen amaçların ve sonuçların bireye ne kadar etki ettiğini istenilen amaçla ulaşım ulaşılmaması önemli bir husustur. Modelde amaçların kaynağı; öğrenci (aile) ,toplum ve konu alanıdır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada program geliştirme dersinde program tasarısı hazırlayan RPD lisans öğrencilerinin program geliştirmeye yönelik tutumları ve program tasarıları incelenmiştir. Tutumları tarama modeli, program tasarıları durum çalışması deseni ile ele alınmıştır. Sonuç olarak program tasarısı hazırlayan RPD öğrencilerinin program geliştirme ve öğretim dersine karşı tutumlarının orta seviyede olduğu görülmüştür. Çalışmayı planladıkları kurum türüne, cinsiyete ve sınıf seviyesine göre tutumları arasında anlamlı farklılaşmalar görülmemiştir. Bu sonuç ile Yeşilyurt'un (2013) araştırmasının sonuçları benzerlik göstermektedir. Yeşilyurt'un (2013) araştırmasının sonucuna göre program geliştirme ve öğretim dersi öğretmen adaylarının program geliştirmeye yönelik bilişsel farkındalık düzeylerini arttırmıştır.

RPD öğrencileri arasında; program tasarısı çalışmasının olumlu duygular geliştirdiğini düşünenler, mesleğinde kullanmayı hedefleyenler, düşünme becerisi geliştirdiği düşünenler, yararlı bulanlar, araştırma yapmaya teşvik ettiğini düşünenler, uygulama imkânı sağladıklarını düşünenler, program değerlendirme modelini kavrayanlar, program geliştirme modelini kavrayanlar, verimsiz bulanlar, program öğelerini öğrenenler, hedef yazmayı öğrenenler, öğrenme modellerinin anlaşılmasını sağladığını düşünenler ve program öğelerini ilişkilendirmeyi öğrenenler yer almaktadır. Büyük bir çoğunluğun görüşüne göre, program tasarısı hazırlama tecrübesi olumlu yönde gelişim sağlamaktadır.

Öğrencilerin tasarladıkları programların genel hedefleri, eğitimin uygulanması planlanan hedef kitleyi kapsamaktadır. Kazanımlar arasında öğrenci performansını yansıtamayan, düzeyi belli olmayanlar vardır. Buna karşın öğrenci performansını yansıtabilen,

düzeyi bilişsel veya duyuşsal olarak net bir şekilde ifade edilmiş kazanımlarda mevcuttur. Planlanan öğrenme-öğretme süreçlerinde sunuş yolu, seminer, anlatım, soru cevap, tartışma, beyin fırtınası, rol oynama, örnek olay inceleme strateji/yöntem/tekniklerine yer verildiği görülmüştür. Örnek etkinlikler arasında içerik ve kazanım öğelerini etkinliklerle ilişkilendirebilenler mevcuttur fakat programın diğer iki ögesi olan öğrenme-öğretme ve ölçme değerlendirme süreçlerinin etkinliklerle net bir şekilde ilişkilendirilmediği görülmemiştir. Ayrıca program tasarılarındaki örnek etkinlikler arasında programın hiçbir ögesi ile net bir şekilde ilişkilendirmeyenler de bulunmaktadır. Program tasarılarının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde sınav türü olarak açık uçlu soru, anket, doğru-yanlış soru tipi, ölçek kullanıldığı görülmektedir. Sadece sonuç değerlendirmelere yer verenler olduğu gibi hem sonuç hem de süreç değerlendirmelere, hatta ön değerlendirmelere yer verenler de bulunmaktadır. Süreç değerlendirmelere yer verenler arasında örneklendirmelere yer vermeyenler vardır. Program tasarımı modelleri olarak; Taba-Tyler, Taba ve Demirel'in program geliştirme modellerinin tercih edildiği görülmüştür. Öğrencilere arasında bu modellerin sadece tanımını yapanlar veya örnekler vererek ayrıntılı açıklayanlar bulunmaktadır.

Program geliştirme ve öğretim dersine yönelik orta seviyede tutuma sahip olan RPD öğrencilerinin program tasarılarının tamamı genel hedef yazma kriterlerine uygundur. Kazanım yazma, öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanması, ölçme-değerlendirme süreçlerinin planlanması, örnek etkinliklerin geliştirilmesi, program geliştirme modeli önerisi geliştirme konularında ise hatalı ve eksik öğrenmeleri olan öğrenciler mevcuttur. Benzer bir sonuca ulaşan ve öğretmen adayları üzerinde çalışan Uluçınar Sağır ve Karamustafaoğlu'nun (2011) araştırmalarına göre program geliştirme modelleri, içerik programlama yaklaşımları, içerik seçimini etkileyen faktörler, program geliştirme sürecinde değerlendirme türleri konularında öğretmen adaylarının bilgilerinin yetersiz olduğuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlik programları arasında sadece RPD programında program geliştirmeye ait özerk bir ders bulunmaktadır. Diğer öğretmenlik programları için öğretim ilke ve yöntemleri dersi kapsamında program geliştirme konularına yer verilmektedir. Oysaki bu araştırma ile, program tasarımı hazırlayan öğrencilerin program geliştirme ve öğretim dersine karşı olumlu tutuma sahip olması ve ders aracılığı ile kazandıkları nitelikler düşünürse, bu dersin zorunlu olarak okutulması gerekmektedir. Ayrıca program geliştirme ve öğretim dersi veren öğretim üyelerine, öğrencilerin kazanım yazma, program öğelerini birbirleri ile ilişkilendirebilme, program geliştirme modellerini örneklendirmeye yönelik uygulamalı ders etkinlikleri geliştirmeleri ve bu etkinliklerin etkilerini araştıran çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akker, J.V. D., (2010). Plomp, T. and Nieveen N. (Ed.). An introduction to educational design research. Netherlands institute for curriculum development: Curriculum Design Research (s. 37-48) içinde. Enschede the Netherlands: SLO Netherlands institute for curriculum development.

<https://s3.amazonaws.com/media.loft.io/attachments/Introduction%20to%20Education%20Design%20Research.pdf#page=39> adresinden indirildi.

Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Doğan, H. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme, Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, Ankara: Önder Matbaacılık.

Doğan, N., Çakıroğlu, J., Çavuş, S., Bilican, K. ve Arslan, O. (2011). Öğretmenlerin Bilimin Doğası Hakkındaki Görüşlerinin Geliştirilmesi: Hizmetiçi Eğitim Programının Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 40(40), 127-139.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7796/102062> adresinden indirildi

Erkan, S. (2017). *Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Program Geliştirme*. Ankara: Pagem

Halmatov, S. (2014), *Türkiye’de Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişim Süreci*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Erzurum.

İsen, İ. A. ve Kavcar N. (2006) Ortaöğretim Fizik Dersi “Yeryüzü ve Hareket” Ünitesindeki Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi ve Ünitenin Öğretim Programının Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 84-90
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/235072> adresinden indirilmiştir.

Kontaş, H. ve Yağcı E. (2016) Bilecik Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 902-923. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/229545> adresinden indirilmiştir.

Önen, F., Mertoğlu, H., Saka, M. ve Gürdal, A. (2010). Hizmet İçi Eğitimin Öğretmenlerin Proje ve Proje Tabanlı Öğrenmeye İlişkin Bilgilerine ve Proje Yapma Yeterliklerine Etkisi: Öpyep Örneği. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 11(1).

Sönmez, V. (2010). *Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık

Varış, Fatma (1994). *Program Geliştirmede Teori ve Uygulamalar*, Ankara: Baskı Alkım Yayınları.

- Uluçmar Sağır, Ő. ve Karamustafaoğlu, O. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının program geliştirme sürecine ilişkin bilgi düzeyleri. *Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 109-123.
- Yeşilyurt, E. (2013). Program Geliştirme Dersinin Öğretmen Adaylarının Program Geliştirmeye İlişkin Bilişsel Farkındalık Düzeyine Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*. 6 (3), 316-342
- Yıldırım, O. (2000). *Lise 1. Sınıflarda Okutulmakta Olan Biyoloji Dersinin Program Tasarısı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Yıldırım, O., Kurtuldu, H. M. ve Aydın, S. Ö. (2003). Lise 3. sınıf “biyoteknoloji ve genetik mühendisliği” ünitesinin program tasarısı. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 86-110. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baunfbed/issue/24783/261838> adresinden indirildi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2018). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı . Erişim Adresi: [http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/Rehberlik ve Psikolojik Danismanlik Lisans Programi.pdf](http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/Rehberlik+ve+Psikolojik+Danismanlik+Lisans+Programi.pdf)